

Fra «bør» til «skal» etter implementering av rammeplan i barnehagen

Rammeplanen har fått en viktig plass i barnehagen, fem år etter at den ble innført. Personalet i barnehagen både kjenner og bruker innholdet i rammeplanen, og det er rom for lokale tilpasninger. Endringen i formulering fra "bør" til "skal" tydeliggjør hvilke krav som stilles til både eier, myndighet og ansatte i barnehagen.

RAPPORT | Sist endret: 14.12.2023

Rapporten:

Last ned rapporten hos Fagbokforlaget

Forfatter:

Anne Homme, Hilde Danielsen og Kari Ludvigsen (red.)

ISBN:

978-82-450-4873-5 (Nettutgave)

ISBN:

978-82-450-4911-4 (Papirutgave)

Utgiver:

NORCE

År:

2023

Rapportserie

Denne rapporten er del av en serie. Se også:

[Implementering av rammeplan for barnehage. En underveisrapport](#)

Hovedfunn

- Fagområdene er godt kjent blant personalet.
- Progresjon forstås på ulike måter i barnehagefeltet.
- Barnehagene prioriterer arbeid med overganger.
- Barnehagene opplever mangel på kunnskap om samisk språk og kultur.
- Barnehageeierne har ulike tilnærminger til barnehagens arbeid med rammeplanen.
- Kommunene opplever rammeplanen som bedre egnet for tilsyn.

Fagområdene er godt kjent blant personalet

90 prosent av styrerne forteller at de vektlegger arbeidet med fagområdene høyt. Fagområdene Kommunikasjon, språk og tekst og Kropp, bevegelse, mat og helse prioriteres høyest. Til tross for at styrerne oppgir at de vekter arbeidet med fagområdene ulikt, oppgir de også at arbeidet med fagområdene må ses i sammenheng, og at de ulike områdene i praksis går over i hverandre. Videre er faglig autonomi viktig for å kunne tilpasse arbeidet til lokale forhold.

Progresjon forstås på ulike måter i barnehagefeltet

Samtidig som rammeplanen stiller tydelige krav, ligger det stort rom for fortolkning av innholdet i enkelte begrep. I rapporten tolkes progresjon, slik det er beskrevet både i rammeplanen og i støttemateriellet fra Udir, på to måter. På den ene siden, en forutbestemt utvikling som skjer i ulike stadier, for eksempel alder. På den andre siden, utvikling basert på barns undring og utforskning, som voksne kan tilrettelegge for. Progresjon kan altså være lineær og utviklingsbasert eller ta utgangspunkt i barnets egne interesser.

Funnene tyder på at arbeidet med progresjonsbegrepet er noe som bør prioriteres. Kommunene og eiere kan vurdere å vektlegge dette arbeidet tydeligere, som en støtte til barnehagene. Mer nasjonalt støttemateriale kan også være til hjelp for barnehagenes arbeid med progresjon. Det kan imidlertid være vanskelig å skille progresjon fra begreper om utvikling og læring. Det kan derfor stilles spørsmål ved om progresjon er et nødvendig begrep i barnehagefeltet.

Barnehagene prioriterer arbeid med overganger

Barnehagene arbeider godt med overganger, både til barnehagen, internt i barnehagen og mellom barnehage og skole. Det er tendenser til ytterligere styrking av dette arbeidet, som i betydelig grad er rutinisert og skriftliggjort. Kommunene har ulike forståelser for hva som er en god overgang mellom barnehage og skole, og har ulike tiltak i overgangen. Alle kommunene oppgir at de har tiltak på det sosiale nivået: 90 prosent legger til rette for at informasjon om barna overføres til skolen, 82 prosent har lagt til rette for at barnehagebarna får besøke skolen de skal begynne på og 79 prosent har systematisert arbeid for å avdekke behov for tidlig innsats for barn med særskilte behov. I noen kommuner er ansvaret for overgangen fra barnehage til skole lagt til den enkelte skole. Dette kan føre til variasjon i standarder og rutiner for arbeidet med overganger ut fra lokale behov og forutsetninger.

Barnehagene opplever mangel på kunnskap om samisk språk og kultur

Omtrent halvparten av kommunene oppgir at de har økt arbeidet sitt med samisk språk og kultur med ny rammeplan. Omtrent halvparten av kommunene oppgir videre at de ikke har kompetanse på det samiske feltet. 46 prosent overlater arbeidet med samisk språk og kultur til barnehagen. 30 prosent prioriterer ikke arbeid med samisk fordi de ikke har samisk bosetting i kommunen. Kun fire prosent av kommunene oppgir at de har foreldre som har bedt om et samisk tilbud til barna som kommunen ikke har kunnet oppfylle. De samiske barnehagene opplever at rammeplanen i større grad enn før ivaretar samiske interesser. Samtidig er det vanskelig for samiske barnehager og avdelinger å oppfylle krav om samiskspråklig personale.

Barnehageeierne har ulike tilnærminger til barnehagens arbeid med rammeplanen

Rammeplanen gir barnehageeierne et tydelig ansvar. I intervju med eiere og styrere kommer det frem at noen eiere primært formidler krav og forventninger fra offentlige myndigheter til barnehagene. De overlater ansvaret for fortolkning og implementering til styrer og pedagogiske ledere.

Analysene viser at eierform har betydning for hvordan styrerne vurderer eiers involvering; Styrere ansatt i kommersielle eierorganisasjoner opplever i størst grad at eier er tett på mensstyrere i barnehager med ideelt eierskap erfarer i minst grad at eier involverer seg i arbeidet med rammeplanen. Kommunalt ansatte styrere opplever at eier involverer seg mindre enn i de kommersielle, men mer enn i de ideelle

barnehagene. Små eiere med begrensede ressurser legger ofte til rette for at styrer skal ha hovedansvar for barnehagens faglige innhold. Kommunale eiere har oftere mulighet til å trekke veksler på ressurser i flere tjenester og sektorer, og kan se barnehage i et bredt oppvekstperspektiv.

Kommunene opplever rammeplanen som bedre egnet for tilsyn

Hele 61 prosent av kommunene er litt enig eller svært enig i at rammeplanen fra 2017 gir et sterkere grunnlag for tilsyn. Samtidig er det nesten 40 prosent som mener at ambisjonen om å styrke rammeplanen som grunnlag for tilsyn ikke har lykket. 65 prosent av kommunene oppgir at de har brukt tilsyn for å kontrollere at rammeplanen blir implementert i den enkelte barnehagen. 46 prosent av kommunene har satt krav til at barnehagen skal jobbe med alle sentrale deler av rammeplanen. 93 prosent er enige i at tilsyn ikke bare skal være kontroll, men også læring. Samtidig oppgir 71 prosent av kommunene at tilsynet først og fremst er kontroll. Antallet tilsyn har gått ned i perioden 2020 – 2023.

Om rapporten

Rapporten presenterer sentrale undersøkelser og analyser fra evalueringen av implementeringen av rammeplanen og er sluttrapporteringen fra prosjektet. Evalueringen er gjennomført i perioden desember 2018 til desember 2023 på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet og skal bidra til et forskningsbasert grunnlag for videre politikkutvikling på barnehagefeltet. Evalueringen gir kunnskap om og perspektiver på endringer i barnehagene etter at rammeplanen trådte i kraft 1. august 2017.

Evalueringen har en bred tilnærming, og inkluderer data fra barnehageassistenter, fagarbeidere, barnehagelærere, styrere/daglige ledere og eiere, samt kommunale myndigheter, statsforvaltere, andre statlige myndigheter og andre nasjonale aktører.